

## Infosheet Richtlijnen bestrijding graffiti-overlast



In 2009 richtte het Ministerie van Veiligheid en Justitie de landelijke werkgroep Graffiti en Vandalisme op. Deze werkgroep gaf onder meer opdracht tot onderzoek naar verschillende facetten van graffiti en de ervaren overlast ervan. De resultaten uit deze onderzoeken zijn uitermate bruikbaar voor veiligheidsprofessionals, en voor de gemeente als regiehouder in het bijzonder. Deze infosheet bundelt deze resultaten en biedt een verkort overzicht. Het geeft zodoende handvatten om beleid te

formuleren voor graffiti-bestrijding. Voor een compleet overzicht van de aanpak van graffiti, gaat u naar het 'Stappenplan Graffiti' op de website van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid:

<http://www.hetccv.nl/instrumenten/graffiti/index> .

### Stappen

Het volgen van een aantal logische stappen in de aanpak van graffiti-bestrijding verhoogt het succes. Dit geldt overigens ook bij de aanpak van andere vormen van criminaliteit en overlast. Bij graffiti gaat het om de volgende stappen:

- Initiatief: wat is het probleem en hoe groot is het?
- Haalbaarheid en organisatie: is de wil bij alle partijen aanwezig en wat spreken we af?
- Inventarisatie en probleemanalyse: hoe vaak komt graffiti voor, waar en in welke vorm?
- Prioriteren: gezien de mogelijkheden, welke graffiti gaan we verwijderen en welke niet?
- Aanpak: welke maatregelen gaan we nemen?

De onderzoeken sluiten aan bij deze stappen. Zo geeft het onderzoek "Daderprofielen klad-, plak- en krasvandalisme" aanknopingspunten bij de inventarisatie en analysefase; biedt het onderzoek "Graffiti in beeld" vooral houvast bij de prioritering van verwijdering, en geeft "Reacties op graffiti" handvatten bij de daadwerkelijke aanpak. Alle onderzoeken geven meteen ook aanbevelingen voor de aanpak.

### Daderprofielen nader beschouwd

Kennis over de daders is een essentieel onderdeel van de inventarisatie- en analysefase in de aanpak van Graffiti. De graffiti-scene kent een eigen gedragscode en hiërarchie. Aanzien en bekendheid in de eigen groep staat hierin centraal. Daders zijn in een drietal groepen te verdelen: makers van tags, throw-ups en pieces. Onderstaande tabel geeft een beeld van algemene daderprofielen. Achtergronden bij dit onderzoek van het ministerie van Veiligheid en Justitie, leest u [hier](#).

versie

Soort graffiti	Leeftijd	Geslacht	Motief/Kenmerken	Achtergrond	Locatie	Maatregelen
Tag	12-15 jaar	Meestal man	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Snel te plaatsen</li> <li>• Verwijst naar identiteit v/d graffiteur</li> <li>• Bekendheid en acceptatie</li> <li>• Opereren alleen, in koppels of in drietallen</li> <li>• Uiting van kunst en behoefte</li> <li>• Zoeken risico's op</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Opleiding en thuissituatie spelen geen rol</li> <li>• Drugs en alcohol spelen vaak, maar niet altijd, een rol</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Op goed zichtbare plekken</li> <li>• Meestal 's avonds, 's nachts en in het weekend</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Voorlichting</li> <li>• Jongeren betrekken in de samenleving</li> <li>• Gedogen</li> <li>• Gelegenheidsbeperking</li> <li>• Graffiti verwijderen</li> <li>• Beschermen van objecten</li> </ul>
Throw-up	Divers	Meestal man	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Fase om door te groeien tot piecer</li> <li>• Moeilijker te maken dan een tag en makkelijker dan een piece</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Opleiding en thuissituatie spelen geen rol</li> <li>• Drugs en alcohol spelen vaak, maar niet altijd, een rol</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Op goed zichtbare plekken</li> <li>• Meestal 's avonds, 's nachts en in het weekend</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Voorlichting</li> <li>• Gelegenheidsbeperking</li> <li>• Gedogen</li> <li>• Inzetten van straatkunstenaars</li> </ul>
Piece	14-20 jaar	Meestal man	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Bekendheid en acceptatie binnen graffiti-scene</li> <li>• Serieuze vrijetijdsbesteding</li> <li>• Krijgen er een kick van</li> <li>• Artistieke oriëntatie</li> <li>• "Fame" en eer</li> <li>• Kans tot doorgroeien als teacher</li> <li>• Wordt veel in groepen gewerkt</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Opleiding en thuissituatie spelen geen rol - wel leert ervaring dat piecers vaker een grafische opleiding volgen</li> <li>• Drugs en alcohol spelen vaak, maar niet altijd, een rol</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Op goed zichtbare plekken</li> <li>• Meestal 's avonds, 's nachts en in het weekend</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Samenwerking jongerengroepen en organisatie</li> <li>• Gelegenheidsbeperking</li> <li>• Gedogen</li> <li>• Inzetten van straatkunstenaars</li> </ul>

versie

### Onderzoek naar factoren van overlast helpt bij prioritering

Niet elke vorm van graffiti wordt als overlast ervaren. Het type, de eventuele tekst, de locatie en de dichtheid van graffiti lijken belangrijke factoren bij het bepalen waarom mensen de ene vorm van graffiti wel als overlast ervaren en de andere niet. Inzicht in deze factoren helpt bij het stellen van prioriteiten in de verwijdering van graffiti. Simpelweg omdat het niet mogelijk is om alle graffiti (direct) weg te halen. Wanneer we weten welke vormen van graffiti het meest als overlast worden ervaren, dan kan daar in de prioritering rekening mee worden gehouden. Uit het onderzoek 'Graffiti in beeld' komt naar voren dat:

- tags als meest overlastgevend worden ervaren, gevolgd door throw-ups. Pieces sluiten de rij. Alleen als een piece een negatieve afbeelding vertegenwoordigt, dan wordt het als even overlastgevend ervaren als een throw-up. Qua prioritering kan hier dus op aangesloten worden;
- graffiti op privé eigendommen als erger wordt bestempeld dan op publieke plekken. Daarbij is het goed te weten dat het onderscheid tussen publiek en privé vaak lastig is in te schatten.

Hieronder staat een overzicht met concrete voorbeelden van locaties en de drie typen graffiti. De kleuren geven aan welk type graffiti op welke locatie prioriteit zou moeten krijgen bij de verwijdering. Rood = veel prioriteit; oranje = matige prioriteit en groen = weinig prioriteit. Hoe donkerder de kleur, hoe hoger de prioriteit.

Alle achtergronden van het [onderzoek "Graffiti in beeld"](#) van de universiteit Leiden leest u op de website van het CCV, in het dossier Graffiti.

Soort graffiti	tag	throw-up	piece
<b>Locatie:</b> Skatepark 			
Viaduct 			
Tunnel/onderdoorgang 			
Blinde muur 			

versie

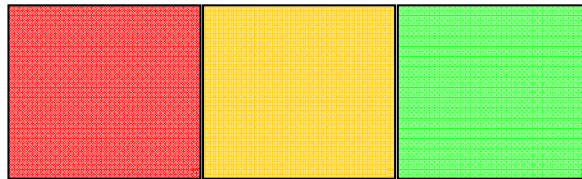
Winkelpand/rolluik



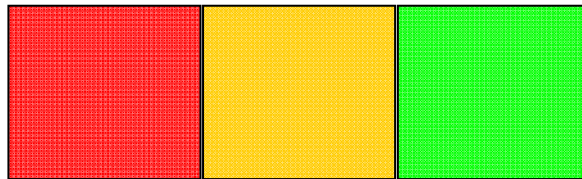
Tag

Throw-up

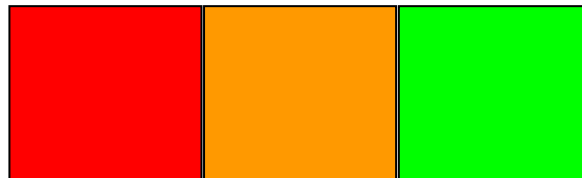
Piece



Deur woonhuis/privé pand



Auto/privé eigendom



### Onderzoek naar maatregelen tegen graffiti

Evaluaties uitvoeren is een manier om te achterhalen of de ingezette maatregelen het gewenste effect hebben gehad. Hiermee komt er zicht op wat nodig is voor een verbetering in het graffiti-beleid. In de praktijk blijken evaluaties echter lastig uit te voeren. Vooral de effecten van preventieve maatregelen, zoals voorlichting geven op scholen, zijn moeilijk meetbaar. Voor het onderzoek "Reacties op graffiti" is gesproken met verschillende mensen uit de praktijk om toch tot aanbevelingen te komen over verschillende maatregelen. Het komt er in het kort op neer dat:

- maatregelen meer effect lijken te hebben als deze in combinatie met elkaar worden ingezet, in een zogenoemd integraal beleid;
- de keuze uit meerdere strategieën ook externe overwegingen meegenomen kunnen worden, zoals kosten, perceptie van inwoners e.d.;
- de opgesomde voor- en nadelen kunnen helpen bij de keuze om voor een maatregel te kiezen of niet.

Het navolgende tabel geeft een overzicht van maatregelen bij de mogelijke strategieën (situatie-, dader- of slachtoffergericht). Hierin is aandacht voor de bijbehorende voor- en nadelen en de effectiviteit van de maatregel om graffiti tegen te gaan. Meer achtergronden van dit [onderzoek "Reacties op graffiti"](#) vindt u terug op de website van het CCV.

versie

Strategie	Maatregelen	Methode	Werkwijze	Voordelen	Nadelen	Effectief?
Situatiegericht	Inrichting openbare ruimte	Preventief	<ul style="list-style-type: none"> <li>Meer (fysiek) toezicht</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Toezicht voorkomt aanbrengen graffiti</li> <li>Situatiegericht werken</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Niet altijd mogelijk en kost geld</li> <li>Daders zijn erg innovatief in het omzeilen van toezicht</li> <li>Verplaatsingseffect</li> </ul>	Ja, wanneer de mate van toezicht en zichtbaarheid duidelijk toeneemt
	Aantal geschikte objecten verkleinen	Preventief	<ul style="list-style-type: none"> <li>Begroeiing aanbrengen</li> <li>Folie en coatings aanbrengen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Positieve uitstraling</li> <li>Efficiëntere schoonmaak, ondergrond minder beschadigd, op termijn kostenbesparing</li> <li>Beveiliging heeft afschrikkende werking</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Bepplanting aanbrengen niet altijd mogelijk</li> <li>Grote uitgavenpost</li> <li>Anti-graffiticoating voorkomt geen graffiti</li> <li>Daders bedenken nieuwe strategieën</li> </ul>	Ja, zeer effectieve maar ook kostbare strategie
	Inzetten van straat-kunstenaars	Preventief	<ul style="list-style-type: none"> <li>Aanbieden van legale plekken</li> <li>Contact maken met graffiti-sputters</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Positief straatbeeld, voorkomt illegale graffiti</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Niet iedereen waardeert graffiti als kunstvorm</li> </ul>	Ja, indien (graffiti-)kunst wordt ingezet op hotspots
	Snelle verwijdering van graffiti	Preventief	<ul style="list-style-type: none"> <li>Verwijderen van graffiti</li> <li>Aanstootgevende graffiti binnen 24 uur verwijderd</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ontmoedigt</li> <li>Schoon straatbeeld</li> <li>Ondersteunt herstelbeleid</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Gemeentelijk verwijderingsbeleid vooral gericht op hotspots (budget)</li> <li>Verplaatsingseffect</li> <li>Lage medewerking pandeigenaren: angst voor schade/graffiti niet gezien als grote last</li> <li>Niet altijd mogelijk bij OV-bedrijven: exploitatie heeft voorrang op snelle verwijdering</li> <li>Graffiti blijft een bestaand probleem</li> </ul>	Ja, wanneer sprake is van snelle en constante verwijdering

versie

Strategie	Maatregelen	Methode	Werkwijze	Voordelen	Nadelen	Effectief?
	Verantwoordelijkheid gemeenschap aanspreken	Repressief	<ul style="list-style-type: none"> <li>Burgers betrekken bij signaleren van graffiti</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Samen problematiek aanpakken</li> <li>Communicatie speelt een belangrijke rol</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Bewoners blijven stimuleren en wijzen op de problematiek</li> <li>Lage respons</li> </ul>	Ja, indien probleem structureel onder de aandacht wordt gebracht
	Geven van voorlichting op scholen	Preventief	<ul style="list-style-type: none"> <li>Informatie geven aan jongeren over kosten van verwijdering</li> <li>Op scholen en hotspots</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Minder graffiti door bewustwording bij jongeren over schade die het oplevert</li> <li>Op korte termijn effect</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Klein deel van de doelgroep wordt bereikt</li> <li>Geen zicht of dit werkt en men de juiste jongeren aanspreekt</li> <li>Angst bestaat dat jongeren op ideeën gebracht worden</li> </ul>	Weinig afschrikwekkend effect op graffiti-sputters
Dadergericht	Jongeren betrekken bij de eigen leefsituatie	Preventief	<ul style="list-style-type: none"> <li>Incidentele graffiti-projecten georganiseerd door jongerencentra</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Positieve insteek om over de problematiek te communiceren</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Kost veel tijd en energie</li> <li>Valt dit nog binnen het takenpakket van een OV-bedrijf?</li> <li>Weinig inzicht in kosten van projecten</li> </ul>	Beperkte effectiviteit
	Aanwijzen van gedoogplaatsen	Preventief	?????	<ul style="list-style-type: none"> <li>faciliteren van een goede jongerenvoorziening</li> <li>Gedoogplaatsen worden actief gebruikt</li> <li>Graffiti positief gepresenteerd als kunst aan gemeenschap</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Lastig om een geschikte locatie te vinden</li> <li>Angst dat de graffiti-overlast en andere vormen van verloedering in de directe omgeving toeneemt</li> <li>Angst dat het meer graffiti-sputters aantrekt</li> <li>Gaat in tegen de huisstijl van de vervoersbedrijven</li> </ul>	Ja, indien de juiste doelgroep wordt aangesproken

versie

Strategie	Maatregelen	Methode	Werkwijze	Voordelen	Nadelen	Effectief?
	Verbeteren opsporing en pakkans	Repressief	<ul style="list-style-type: none"> <li>Bij hotspots incidentgerichte acties inzetten</li> <li>Bij heterdaad: foto's maken van aangebrachte graffiti</li> <li>Vergemakkelijken digitale aangifte van graffiti</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Afgeven van signaal dat vernielingen niet worden getolereerd</li> <li>Door digitale aangifte kunnen hotspots in kaart worden gebracht</li> <li>Incidenteel dader op heterdaad betrapt</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Lage prioriteit bij de politie</li> <li>Anonimiteit van daders</li> <li>Bij onbekende daders is handhaving zeer moeizaam</li> <li>Registratiesystemen zijn arbeidsintensief en er is niet altijd budget voor</li> <li>Gerichte acties zijn kostbaar en bieden weinig resultaat</li> <li>Aangifte doen wordt ervaren als bewerkelijk</li> </ul>	Nee, arbeidsintensief en er worden weinig resultaten mee geboekt
	Lik-op-stuk beleid	Repressief	<ul style="list-style-type: none"> <li>Schadeverhalen op de daders</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Afschrikwekkende werking en genoegdoening</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Lage prioriteit</li> <li>Lastig om een dader voor eerder aangebrachte graffiti verantwoordelijk te houden</li> <li>Daders laten zich niet ontmoedigen door geldboetes</li> </ul>	Nee, weinig positieve resultaten bekend in de praktijk
Slachtoffergericht	Stimuleren van schadeverhalen	Repressief	<ul style="list-style-type: none"> <li>Digitale aangiftesystemen makkelijker maken</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Schade wordt (deels) betaald</li> <li>Signaalfunctie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Kost veel inspanning en tijd</li> <li>Kosten vaak hoger dan de baten: drempel om schade te verhalen is hoog en kans van slagen laag</li> <li>Gemeenschap blijven stimuleren om aangifte te doen</li> </ul>	Nee, de kosten overstijgen de baten

versie

Strategie	Maatregelen	Methode	Werkwijze	Voordelen	Nadelen	Effectief?
	Preventie diefstal verfspuitbussen	Preventief	<ul style="list-style-type: none"><li>• Toezicht houden</li><li>• Verstrekking materiaal aanpakken</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Minder toegang tot verfspuitbussen</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Winkeliers werken niet mee</li></ul>	Nee, uitvoering en controle is bewerkelijk